

References:

1. Bohdan Danylyshyn (2015). Kredyt MVB – prychny i naslidky [IMF loan – causes and consequences]. <http://ua.112.ua/statji/kredyt-mvf-ndash-prychyny-i-naslidky-208024.html>. [in Ukrainian].
2. Informatsiina dovidka Ministerstva finansiv Ukrainy shchodo derzhavnoho ta harantovanoho derzhavoiu borhu Ukrainy [Information certificate of the Ministry of Finance of Ukraine on the state and state-guaranteed debt of Ukraine] (stanom na 31.10.2020). URL: <https://mof.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Kak menialsia kreditnyi reiting Ukrainy v techenie 2015 goda? [How did the credit rating of Ukraine change during 2015?] <http://ru.slovoidilo.ua/2015/10/27/infografika/jekonomika/kak-menyalsya-kreditnyj-rejting-ukrainy-v-techenie-2015-goda>. [in Russian].
4. Kravchuk A. (2015). Istoriia formuvannia borhovoivoi zalezhnosti Ukrainy [History of Ukraine's debt dependence formation]. URL: <https://commons.com.ua/ru/formuvannya-zalezhnosti/> [in Ukrainian].
5. Nesterenko Zh.K., Shelemekh Ye.V. (2015). Spivrobotnytstvo Ukrainy z MFS: stan ta perspektyvy [Ukraine's cooperation with the IFAC: status and prospects]. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4644> [in Ukrainian].
6. Panchenko V.V. (2019). Finansuvannia ekonomichnykh peretvoren v Ukraini cherez mekhanizm zovnishnoho derzhavnoho borhu [Financing of economic transformations in Ukraine through the mechanism of external public debt]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. Vypusk 40. pp. 198–206. [in Ukrainian].
7. Pro vstup Ukrainy do Mizhnarodnoho valiutnoho fondu, Mizhnarodnoho banku rekonstruktsii ta rozvytku, Mizhnarodnoi finansovoi korporatsii, Mizhnarodnoi asotsiatsii rozvytku ta Bahatoronnoho ahentstva po harantiiakh investysii [On Ukraine's accession to the International Monetary Fund, the International Bank for Reconstruction and Development, the International Finance Corporation, the International Development Association and the Multilateral Investment Guarantee Agency]: Zakon Ukrainy vid 3 chervnia 1992 roku № 2402-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 1992. № 33. St. 474. [in Ukrainian].
8. Pro priorytetni napriamy vykorystannia inozemnykh kredyiv [On priority areas for the use of foreign loans]: zatv. Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 kvitnia 1995 r. № 2. [in Ukrainian].
9. Pro Stratehiiu staloho rozvytku "Ukraina – 2020" [On the Sustainable Development Strategy "Ukraine – 2020"]: zatv. Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 12 sichnia 2015 roku № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
10. Tereshchenko V.L. (2011). Derzhavnyi borh Ukrainy: sutnist, sotsialno-ekonomichni naslidky, perspektyvy optymizatsii [Public debt of Ukraine: essence, socio-economic consequences, prospects of optimization]. *Ekonomika i rehion*. № 4 (31). pp. 59–62. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.4.22>

PODSTAWY STOSOWANIA ŚRODKÓW PRZYMUSU PROCESOWEGO W POSTĘPOWANIU ADMINISTRACYJNYM

Olha Skochylas-Pavliv

kandydat nauk prawnych, docent,

docent Katedry Prawa Administracyjnego i Informacyjnego

Narodowego Uniwersytetu „Politechnika Lwowska” (Lwów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-6737-7628

Skochylas-Pavliv@gmail.com

Nataliia Sydor

studentka

Institucji szkolnictwa wyższego „Lwowski Uniwersytet Biznesu i Prawa” (Lwów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-4405-2454

Sydor@gmail.com

Adnotacja. Artykuł poświęcono specyficze stosowania środków przymusu procesowego przewidzianych w Kodeksie Postępowania Administracyjnego. Środkami przymusu procesowego są czynności procesowe wykonywane przez sąd w przypadkach określonych prawem procesowym w celu nakłonienia odpowiednich osób do przestrzegania zasad ustanowionych w sądzie, rzetelnego wykonywania obowiązków procesowych, zaprzestania nadużywania praw i zapobiegania tworzeniu bezprawnych przeszkód w postępowaniu sądowym. Środki przymusu procesowego stosuje się tylko do osób, które naruszyli ustalony porządek w sądzie podczas rozpatrywania sprawy administracyjnej (naruszenie porządku może wyrażać się w wulgaryzmów, pogardzie do sądu, niewykonanie wymagań przewodniczącej, dostarczanie dokumentów przez sąd wykonawcy, itp.), a także do osób, przeszkadzających realizacji postępowań administracyjnych.

Wskazano, że w postępowaniu administracyjnym Ukrainy określono następujące rodzaje środków przymusu procesowego i cechy ich stosowania: 1) ostrzeżenie; 2) usunięcie z sali sądowej; 3) tymczasowe zajęcie dowodów do badania przez sąd; 4) przymusowe doprowadzenie; 5) kara.

Stwierdzono, że dziś praktyka stosowania środków przymusu procesowego jest dość ograniczona, co pozwala mówić: po pierwsze, o niedoskonałości proceduralnej regulacji środków przymusu procesowego; po drugie, o względnej dyscyplinowaniu podmiotów procesu administracyjnego. Środki przymusu procesowego są stosowane przez sąd w celu powstrzymania bezprawnych działań lub zaniechania ze strony uczestników sprawy. Jest to szczególnie ważne przy rozstrzyganiu sporów publiczno-prawnych, których stroną jest podmiot władzy, który a priori jest obdarzony dużymi możliwościami w relacjach z osobami prywatnymi. Jednocześnie należy stwierdzić, że w celu skutecznego stosowania środków przymusu procesowego w postępowaniu administracyjnym wskazane jest wyraźne określenie w Kodeksie Sądownictwa Administracyjnego Ukrainy „powtarzalności naruszenia wymagań procesowych” w celu rozróżnienia stosowania przez sąd różnych środków przymusu procesowego.

Słowa kluczowe: Kodeks Sądownictwa Administracyjnego Ukrainy, środki przymusu, ostrzeżenia, ochrona praw, uczestnicy procesu.

GROUNDS FOR THE APPLICATION OF COERCIVE MEASURES IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS

Olga Skochylas-Pavliv

Ph. D. of Law, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Administrative and Information Law

Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-6737-7628

Skochylas-Pavliv@gmail.com

Nataliia Sydor

Postgraduate Student

Lviv University of Business and Law (Lviv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-4405-2454

Sydor@gmail.com

Abstract. The article is devoted to the peculiarities of the application of measures of procedural coercion provided by the Code of Administrative Procedure. Measures of procedural coercion are procedural actions performed by the court in cases specified by procedural law in order to induce the relevant persons to comply with the rules established by the court, conscientious performance of procedural duties, stop abuse of rights and prevent illegal obstacles to justice. Procedural coercive measures are applied only to persons who violated the established order in court during the administrative case (violation of the order may be expressed in obscene swearing, contempt of court, failure to comply with the requirements of the presiding judge, submission of documents not through a court administrator, etc.). that impede the implementation of administrative proceedings.

It is indicated that the following types of measures of procedural coercion and features of their application are defined in the administrative proceedings of Ukraine: 1) prevention; 2) removal from the courtroom; 3) temporary seizure of evidence for examination by a court; 4) drive; 5) fine.

It is stated that today the practice of applying procedural coercive measures is quite limited, which makes it possible to speak: first, about the imperfection of the procedural regulation of coercive measures; secondly, about the relative discipline of the subjects of the administrative process. Coercive measures are applied by the court to stop illegal actions or inaction on the part of the parties to the case. This is especially important in resolving public law disputes to which the subject of power is a priori, which is a priori endowed with greater opportunities in relations with individuals. It should be noted that for the effective application of measures of procedural coercion in administrative proceedings, it is advisable to clearly define in the CASU “recurrence of violations of procedural requirements” in order to differentiate the application by the court of various measures of procedural coercion.

Key words: Code of Administrative Procedure of Ukraine, coercive measures, prevention, protection of rights, participants in the process.

ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Ольга Скочиляс-Павлів

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного та інформаційного права

Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-6737-7628

Skochylas-Pavliv@gmail.com

Наталія Сидор

здобувач

ЗВО «Львівський університет бізнесу та права» (Львів, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-4405-2454

Sydor@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена особливостям застосування заходів процесуального примусу, передбачених Кодексом адміністративного судочинства. Заходами процесуального примусу є процесуальні дії, що вчиняються судом у визначених процесуальним законом випадках із метою спонукання відповідних осіб до

виконання встановлених у суді правил, добросовісного виконання процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами й запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства. Заходи процесуального примусу застосовуються лише до осіб, що порушили встановлений порядок у суді під час розгляду адміністративної справи (порушення порядку може виражатись у нецензурній лайці, неповазі до суду, невиконанні вимог голови, надання документів не через судового розпорядника тощо), а також до осіб, що перешкоджають здійсненню адміністративного судочинства.

Вказано, що в адміністративному судочинстві України визначено такі види заходів процесуального примусу й особливості їх застосування: 1) попередження; 2) видалення із залу судового засідання; 3) тимчасове вилучення доказів для дослідження судом; 4) привід; 5) штраф.

Констатовано, що нині практика застосування заходів процесуального примусу є досить обмеженою, що дає можливість говорити: по-перше, про недосконалість процесуальної регламентації заходів процесуального примусу; по-друге, про відносну дисциплінованість суб'єктів адміністративного процесу. Заходи процесуального примусу застосовуються судом для припинення протиправних дій чи бездіяльності з боку учасників справи. Особливо це важливо в разі розв'язання публічно-правових спорів, стороною яких виступає суб'єкт владних повноважень, який а рїгогі наділений більшими можливостями у відносинах із приватними особами. Водночас слід констатувати, що для ефективного застосування заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві доцільно визначити чітко в Кодексі адміністративного судочинства України «повторність вчинення порушень процесуальних вимог» із метою розмежування застосування судом різних заходів процесуального примусу.

Ключові слова: Кодекс адміністративного судочинства України, заходи примусу, попередження, захист прав, учасники процесу.

Вступ. У Гл. 9 Розділу I Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) визначено процесуальні правила застосування заходів процесуального примусу (Кодекс адміністративного судочинства України, 2018).

О. Кузьменко й О. Панченко зауважують, що процедура розгляду справ в адміністративних судах вимагає чіткого виконання правил адміністративного процесу від всіх його учасників. Для забезпечення ефективності діяльності суду від учасників процесу вимагається певний рівень правової поведінки, відповідна культура юридичної практики й професійно-правова культура з боку суддів та інших учасників адміністративного процесу. Дотримання правил поведінки в судовому засіданні досягається завдяки заходам процесуального примусу (Пасенюк, 2009: 535–536).

Зважаючи на те, що суд не має власного апарату виконання та застосування безпосереднього фізичного впливу на учасників процесу, він все-таки наділений повноваженнями вчиняти заходи, спрямовані на захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин як завдання адміністративного судочинства. Дотримання правил поведінки в судовому засіданні досягається завдяки заходам процесуального примусу (Кузьменко, 2015: 53–72).

Основна частина. Питання адміністративного судочинства в Україні актуальні, тому проблемам такого виду юридичного процесу присвятили роботи такі вчені, як С. Ківалов, А. Комзюк, І. Самсін, А. Руденко, С. Шогун.

Мета статті – проаналізувати й схарактеризувати зміст адміністративно-процесуальних норм КАС України, які становлять окремий комплексний інститут адміністративного процесуального права, присвячений порядку застосування заходів процесуального примусу під час розгляду й розв'язання публічно-правових спорів.

Відповідно до вимог ст. 130 Конституції України держава зобов'язана забезпечити належні умови для функціонування та діяльності суддів. З цією метою в окремій Главі 9 КАС України (ст. ст. 144–149) закріплено адміністративно-процесуальні норми, які визначають заходи процесуального примусу, їх види, підстави, умови й особливості порядку застосування. Примітно, що вичерпний перелік заходів процесуального примусу поповнився новою процесуальною дією примусового характеру – штрафом, про що свідчать нормативні приписи ч. 1 ст. ст. 145, 149 КАС України. Що стосується інших заходів процесуального примусу (попередження, видалення із залу судового засідання, тимчасового вилучення доказів для дослідження судом, приводу), то нормотворець, як і в попередній редакції КАС України, прописав їх окремими ст. ст. 146–148 КАС України (Джафарова, 2019: 143–147).

Окрім того, впадає в очі, що, на відміну від попередньої редакції КАС України (2005 р.), у нині чинній адміністративно-процесуальні норми, що становлять інститут заходів процесуального примусу, текстуально переміщено з Розділу IV Особливої частини до Розділу I «Загальні положення» Загальної частини. Зі змісту ст. 144 КАС України випливає, що всі учасники адміністративного судочинства мають добросовісно виконувати свої процесуальні права й обов'язки, не зловживати ними, а також своїми діями або бездіяльністю не порушувати процесуальних прав та обов'язків інших осіб, що беруть участь у справі. Порушення встановлених в адміністративному суді правил або перешкоджання здійсненню судочинства тягне застосування заходів процесуального примусу, якими є: попередження; видалення із залу судового засідання; тимчасове вилучення доказів для дослідження судом; привід; штраф (ч. 1 ст. 145 КАС України).

Законодавцем встановлено, що заходами процесуального примусу є процесуальні дії, що застосовуються судом до осіб, які порушують встановлені в суді правила або протиправно перешкоджають здійсненню адміністративного судочинства.

Заходи процесуального примусу застосовуються судом, як правило, негайно після вчинення порушення. Про застосування заходів процесуального примусу суд постановляє ухвалу (Кодекс адміністративного судочинства України, 2018).

Водночас теоретики права пропонують вважати заходи процесуального примусу формою процесуальної відповідальності учасників процесу за невиконання процесуальних обов'язків.

Існує також думка, що заходи процесуального примусу – це реакція суду на ті правопорушення, яких припустилися учасники процесу або інші особи, присутні в залі судового засідання, та які заважають подальшому розгляду справи. Тому їх застосування є виключним правом суду.

Разом із тим не можна не вказати на те, що заходи процесуального примусу – це об'єктивно необхідний метод, цілеспрямований спосіб поведінки, набір певних дій і засобів, які сприяють розв'язанню поставленого завдання, що застосовується на базі переконання у сфері реалізації судової практики й мають офіційний і владний характер.

Автори науково-практичного коментаря до КАС України наділяють заходи процесуального примусу ретроспективним, превентивним і виховним характером (Комзюк, 2009: 792). Зі свого боку А. Комзюк, В. Бевзенко й Р. Мельник вказують на потрібну мету застосування процесуального примусу в адміністративному процесі: 1) охорона процесуальних правовідносин під час розгляду й розв'язання публічно-правового спору; 2) припинення порушень встановлених правил поведінки в залі судового засідання; 3) забезпечення встановленого порядку розгляду й розв'язання публічно-правового спору й постановлення законного, обґрунтованого й повного рішення у справі (Комзюк, Бевзенко, 2007: 224). Безсумнівно, застосування заходів процесуального примусу має неабияке значення, оскільки надає голові від адміністративного суду реальні інструменти для впливу на осіб, які порушують встановлені в суді правила, тим самим створюючи перешкоди для здійснення належного судочинства (Джафарова, 2019: 143–147).

Тому вважаємо логічно обґрунтованою таку дефініцію зазначеного терміна: заходи процесуального примусу – це нормативно визначені способи офіційного впливу суддів на осіб, які порушують встановлені в суді правила або протиправно перешкоджають здійсненню адміністративного судочинства.

Ознаками заходів процесуального примусу є: офіційність, владний характер, немайновий характер впливу, примусовий характер, спрощеність, оперативність, економічність процесуального режиму застосування, правовий характер.

Застосування заходів процесуального примусу можливе судами всіх ланок судової системи, однак виключно під час судового засідання. Заходи процесуального примусу слід відрізнити від заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення (гл. 20 Кодексу України про адміністративні правопорушення) та заходів процесуального примусу, передбачених Кримінально-процесуальним кодексом України (гл. 13; гл. 33, розд. 5) (Комзюк, Бевзенко, 2007: 224).

Так, заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення застосовуються для припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу: встановлення особи, складання протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості складання його на місці вчинення правопорушення, якщо складання протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного й правильного розгляду справ і виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення. У таких випадках допускається адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей і документів.

Заходи процесуального примусу, передбачені Кримінально-процесуальним кодексом України, – це насамперед запобіжні заходи, що застосовуються до підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого з метою протистояння їхнім спробам ухилитися від дізнання, слідства або суду, перешкодити встановленню істини в кримінальній справі або продовжити злочинну діяльність, а також для забезпечення виконання процесуальних рішень.

Суд застосовує заходи процесуального примусу негайно після вчинення особою порушення шляхом постановлення відповідної ухвали, яка заноситься до журналу судового засідання. Така ухвала не впливає на рух справи, а тому не може бути оскаржена в апеляційному порядку окремо від рішення суду. Проте зацікавлені особи можуть оскаржити цю ухвалу разом із рішенням відповідного суду.

До участі в адміністративному процесі головою в судовому засіданні може залучатися судовий розпорядник, який у разі винесення судом ухвали про застосування заходів процесуального примусу (видалення із зали судового засідання учасників судового процесу, інших осіб, які порушують порядок) забезпечує виконання такого рішення (Кодекс адміністративного судочинства України, 2018).

До однієї особи не може бути застосовано кілька заходів процесуального примусу за одне й те саме порушення. Застосування до особи заходів процесуального примусу не звільняє її від виконання обов'язків, які встановлені Кодексом адміністративного судочинства України (Кодекс адміністративного судочинства України, 2018).

Вичерпний перелік заходів процесуального примусу, що можуть застосовуватися судом до осіб, які порушують у суді встановлені правила або перешкоджають здійсненню адміністративного судочинства, представлений у КАС України. Розширити цей перелік може тільки законодавець (Комзюк, Бевзенко, 2007: 224).

Умовно зазначені заходи процесуального примусу можна класифікувати за двома групами: 1) застосовуються до осіб у залі судового засідання (попередження та виділення із залу); 2) застосовуються до осіб за межами суду (тимчасове вилучення доказів для дослідження судом, привід, штрафи).

Застосування заходів процесуального примусу до порушників правил судочинства не звільняє особу від виконання обов'язків, передбачених законом.

Застосування заходів процесуального примусу до учасника справи не виключає можливості застосування до нього заходів адміністративної відповідальності (наприклад, за прояв неповаги суду). Відповідно, існує адміністративна й процесуальна відповідальність учасників справи, що означає розмежування різних процедур застосування заходів впливу до порушників правил розгляду справи в суді.

В адміністративному судочинстві України визначено такі види заходів процесуального примусу й особливості їх застосування (Кодекс адміністративного судочинства України, 2018):

- 1) попередження;
- 2) видалення із залу судового засідання;
- 3) тимчасове вилучення доказів для дослідження судом;
- 4) привід;
- 5) штраф.

Попередження та видалення із залу судового засідання

До учасників судового процесу й інших осіб, присутніх у судовому засіданні, за порушення порядку під час судового засідання або невиконання ними розпоряджень судді (голови) застосовується попередження, а в разі повторного вчинення таких дій – видалення із залу судового засідання.

У разі повторного вчинення перекладачем, спеціалістом дій, визначених КАСУ, суд оголошує перерву й надає час для заміни перекладача, спеціаліста (Кодекс адміністративного судочинства України, 2018).

Тимчасове вилучення доказів для дослідження судом

У разі неподання без поважних причин письмових, речових чи електронних доказів, що витребувані судом, або неповідомлення причин їх неподання суд може постановити ухвалу про тимчасове вилучення цих доказів державним виконавцем для дослідження судом.

В ухвалі про тимчасове вилучення доказів для дослідження судом зазначаються:

1) повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові) (для фізичних осіб) особи, в якій знаходиться доказ, його місцеперебування (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), поштові індекси, ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України, номери засобів зв'язку, адреса електронної пошти або офіційна електронна адреса за наявності;

2) назва або опис письмового, речового чи електронного доказу;

3) підстави проведення його тимчасового вилучення;

4) кому доручається вилучення (Кодекс адміністративного судочинства України, 2018).

Ухвала про тимчасове вилучення доказів для дослідження судом є виконавчим документом, підлягає негайному виконанню та має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим законом.

Привід

До належно викликаних особи, особисту участь якої визнано судом обов'язковою, свідка, які без поважних причин не прибули в судове засідання або не повідомили причини неприбуття, може бути застосовано привід до суду через органи Національної поліції України з відшкодуванням у дохід держави витрат на його здійснення (Кодекс адміністративного судочинства України, 2018).

Привід до суду не застосовується до малолітніх і неповнолітніх осіб, вагітних жінок, осіб з інвалідністю першої та другої груп, жінок, які доглядають дітей віком до шести років або дітей з інвалідністю, а також осіб, які згідно із цим Кодексом не можуть бути допитані як свідки. Про привід суд постановляє ухвалу, в якій зазначає ім'я фізичної особи, яка підлягає приводу, місце проживання (перебування), роботи, служби чи навчання, підстави застосування приводу, коли й куди ця особа повинна бути доставлена, кому доручається здійснення приводу. Ухвала про привід до суду передається для виконання до органу Національної поліції України за місцем провадження у справі або за місцем проживання (перебування), роботи, служби чи навчання особи, яку належить привести. Ухвала про привід до суду оголошується учаснику судового процесу, до якого застосовується привід, особою, яка її виконує. У разі неможливості здійснення приводу особа, яка виконує ухвалу про привід до суду, через керівника органу Національної поліції України негайно повертає її суду з письмовим поясненням причин невиконання (Кодекс адміністративного судочинства України, 2018).

Штраф

Суд може постановити ухвалу про стягнення в дохід Державного бюджету України з відповідної особи штрафу в сумі від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб у випадках:

1) невиконання процесуальних обов'язків, зокрема ухилення від вчинення дій, покладених судом на учасника судового процесу;

2) зловживання процесуальними правами, вчинення дій або допущення бездіяльності з метою перешкодження судочинству;

3) неповідомлення суду про неможливість подати докази, витребувані судом, або неподання таких доказів без поважних причин суб'єктом владних повноважень;

4) використання під час процедури врегулювання спору за участю судді портативних, аудіотехнічних пристроїв, а також здійснення фото- й кінозйомки, відео-, звукозапису (Кодекс адміністративного судочинства України, 2018).

Суд може постановити ухвалу про стягнення в дохід Державного бюджету України з відповідної особи штрафу в сумі від одного до десяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб у випадках:

1) повторного чи систематичного невиконання процесуальних обов'язків;

2) неодноразового зловживання процесуальними правами;

3) повторного чи систематичного неподання витребуваних судом доказів без поважних причин або без їх повідомлення;

4) невиконання ухвали про забезпечення позову або доказів.

У випадку невиконання процесуальних обов'язків, зловживання процесуальними правами представником учасника справи суд з урахуванням конкретних обставин справи може стягнути штраф як з учасника справи, так і з його представника. Ухвалу про стягнення штрафу може бути оскаржено в апеляційному порядку до суду вищої інстанції. Оскарження такої ухвали не перешкоджає розгляду справи. Постанова суду апеляційної інстанції за результатами перегляду ухвали про накладення штрафу є остаточною та оскарженню не підлягає. Ухвала Верховного Суду про стягнення штрафу оскарженню не підлягає.

Ухвала про стягнення штрафу є виконавчим документом і має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим законом. Стягувачем за таким виконавчим документом є Державна судова адміністрація України (Кодекс адміністративного судочинства України, 2018).

Суд може скасувати постановлену ним ухвалу про стягнення штрафу, якщо особа, щодо якої її постановлено, виправила допущене порушення та (або) надала докази поважності причин невиконання відповідних вимог суду чи своїх процесуальних обов'язків.

Висновки. На підставі наведеного можна зробити висновок, що натеper практика застосування заходів процесуального примусу є досить обмеженою, що дає можливість говорити: по-перше, про недосконалість процесуальної регламентації заходів процесуального примусу; по-друге, про відносну дисциплінованість суб'єктів адміністративного процесу.

Заходи процесуального примусу застосовуються судом для припинення протиправних дій чи бездіяльності з боку учасників справи. Особливо це важливо під час розв'язання публічно-правових спорів, стороною яких виступає суб'єкт владних повноважень, який а рiгогi наділений більшими можливостями у відносинах із приватними особами. Водночас слід констатувати, що для ефективного застосування заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві доцільно визначити чітко в КАСУ «повторність вчинення порушень процесуальних вимог» із метою розмежування застосування судом різних заходів процесуального примусу.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 липня 2007 р. № 2747-IV (у редакції від 14 червня 2018 р., підстава № 2447-19) / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
2. Адміністративне судочинство України : підручник / О.М. Пасенюк, О.Н. Панченко, В.Б. Авер'янов та ін. ; за заг. ред. О.М. Пасенюка. Київ : Юрінком Інтер, 2009. 672 с.
3. Кузьменко В.А. Застосування заходів процесуального примусу в адміністративному судочинстві «Правові системи». *Науково-практичний електронний фаховий журнал*. 2015. № 5/6. С. 53–72.
4. Джафарова М.В. Загальна характеристика заходів процесуального примусу, які застосовуються в адміністративному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 143–147.
5. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / за заг. ред. А.Т. Комзюка. Київ : Прецедент: Істина, 2009. 823 с.
6. Комзюк А.Т. Адміністративний процес України : навчальний посібник. / Авт. кол. : А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник. Київ : Прецедент, 2007. 531 с.

References:

1. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Code of Administrative Procedure of Ukraine]: kodeks, redaktsiia vid 14.06.2018, pidstava 2447-19. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy". Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>. [in Ukrainian].
2. Administratyvne sudochynstvo Ukrainy [Administrative proceedings of Ukraine]: pidruchnyk / O.M. Paseniuk, O.N. Panchenko, V.B. Averianov ta in.; za zah. red. O.M. Paseniuka. K.: Yurinkom Inter, 2009. 672 s. [in Ukrainian].
3. Kuzmenko V.A. (2015). Zastosuvannia zakhodiv protsesualnoho prymusu v administratyvnomu sudochynstvi "Pravovi systemy" [Application of measures of procedural coercion in administrative proceedings "Legal systems"]. *Naukovo-praktychnyi elektronnyi fakhovy zhurnal*. № 5/6. S. 53–72. [in Ukrainian].
4. Dzhafarova M. (2019). Zahalna kharakterystyka zakhodiv protsesualnoho prymusu, yaki zastosovuiutsia v administratyvnomu sudochynstvi [General characteristics of coercive measures used in administrative proceedings]. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*. №3. S. 143–147., S. 144. [in Ukrainian].
5. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Code of Administrative Procedure of Ukraine]: naukovo-praktychnyi komentar / za zah. red. A.T. Komziuka. Kyiv: Pretsedent: Istyna, 2009. 823 s. [in Ukrainian].
6. Komziuk A.T. (2007). Administratyvnyi protses Ukrainy [Administrative process of Ukraine]: navchalnyi posibnyk. / Avt. kol.: Komziuk A.T., Bevenko V.M., Melnyk R.S. Kyiv: Pretsedent. 531 s., S. 224. [in Ukrainian].